

Laatija: Toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: Johtaja Jussi Kivinen

Eduskunta /
Kunta- ja Terveysjaosto

Viite: Pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta 19.10.2020 liittyen
HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021.

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN MÄÄRÄRAHATILANNE

Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) taloustilanne on ensi vuonna tiukka, mutta määrärahat juuri riittävät. Sen sijaan kehyskauden lopulla talous näyttäisi olevan olennaisesti heikentymässä. Virasto joutuu kuluvana vuonna käyttämään siirtyvän määrärahasa käytännössä kokonaan kattaakseen eORK -hankkeen jatkon kustannuksia. Nykyinen määrärahataso (sisältäen vuotuisen budjettirahoituksen sekä siirtyvän määrärahan) mahdollistaa parhaimmillaan vain viraston toiminnan nykyisen tason ylläpidon. Kansalais- ja viranomaispalveluiden toiminnan kehittämistä tai tehostamista tietojärjestelmien avulla määrärahataso ei valitettavasti mahdollista. Viraston toimintakyvyn turvaaminen minimissään edellyttää, että ORK saa aina jatkossa ulkopuolelta tulleiden lainsäädäntö- sekä sidosryhmien tietojärjestelmämuutosten toteuttamiseksi tarvitsemansa välttämättömän erillirahoituksen ja täysimääräisenä (esim. hallitusten esityksissä arvioidun mukaisesti).

Taustaa Oikeusrekisterikeskus on noin 170 hengen virasto, joka toimii kirjanpitoyksikkönä oikeusministeriön alaisuudessa. Virasto jakautuu toiminnallisesti hallinnonalaa palvelevaan IT-palvelukeskukseen ja kansalais- ja viranomaispalvelut -toimialaan, joka mm. täytäntöönpanee sakot ja saamiset sekä toimii yhtenä hallinnonalan keskeisten rekisterien rekisteripitäjänä. Virasto toimii myös hallinnonalan IT-hankintayksikkönä.

Viraston taloudellinen tilanne on parina viime vuonna ollut hyvä ja tarkalla taloudenpidolla siirtyvää määrärahaa on saatu kerrytettyä edellytetyille 8% -tasolle ja yliin. Oikeusrekisterikeskus on vuonna 2018 saanut vuotuisen tasokorotuksen, yhteensä 400.000 euroa, kansalais- ja viranomaispalvelun tietojärjestelmien ylläpitoon (ns. jatkuvan palvelun rahoitukseen). Valitettavasti aiemman vuoden 2016-19 kehyspääätös-määrärahan taso aleni seuraavan vuotena 300.000 eurosta 140.000 euroon. Viraston näkökulmasta toivottu tasokorotus jäi täten vielä kunnolla saavuttamatta, mikä näkyy usein pieninäkin erillis-määrärahappyyntöinä.

ORK:n tuottavuushankkeessa (eORK) ajantasaistettiin viraston valtakunnallisia tietojärjestelmiä ja tehostettiin toimintaa. Hanke päättyi virallisesti vuodenvaihteessa, jolloin päättyi myös hankerahoitus. Hankkeen lopputöitä sähköisen asiainnoin osalta tehdään kuitenkin edelleen ja kustannukset joudutaan kattamaan vuotuisista ylläpito- ja pienkehitysrahoista. Lisäksi rahoituksen riittämättömyys on aiheuttanut toiminnallisuuksien karsimista eORK-hankkeen toteutuksesta.

Laatija: Toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: Johtaja Jussi Kivinen

ORK:lle osoitetut lausuntopyynnöt liittyen lainsäädäntömuutosasioihin ja niiden vaikutuksiin viraston tuottamiin kansalais- ja viranomaispalveluihin ja näiden tietojärjestelmiin ovat merkittävästi lisääntyneet. Muutosten kustannusvaikutukset rahoitustarpeisiin pyritään saamaan näkyville mm. hallituksen esitysten taloudellisissa vaikutuksissa. Viime aikoina on kuitenkin ollut havaittavissa, että esitykset eivät aina johda vastaavaan täysimääräiseen määrärahaan myönnetyssä budjetissa (esim. Uuden Tieliikennelain mukaisen liikennevirhemaksun täytäntöönpanon toteuttamiseen virastolle myönnettiin vain puolet anotusta määrärahasta; saamatta jäi 125.000 euroa). Taloudellisten vaikutusten täysimääräinen huomioiminen on virastolle erityisen tärkeää taloudellisen liikkumavaran ollessa varsin pieni.

Oikeusrekisterikeskus panee täytäntöön noin 90% varallisuusrangaistuksista. Virasto toivoo, että se jatkossa huomioitaisiin yhtenä toimijana osana rikosprosessiketjua ja myös sen toimintaa ja toimintaedellytyksiä vahvistettaisiin samalla lailla kuin muita oikeushallinnon sektoreita lähtien oikeusavusta ja päätyen vapausrangaistusten täytäntöönpanoon liittyen rikosasioiden käsittelyyn (HO 2019). ORK ei saanut rahoitusta em. ohjelmaan liittyen. Sen sijaan viraston toiminta osana harmaan talouden torjuntaa (HO 2019) on hyvin huomioitu ensi vuoden talousarvioesityksessä (Harmaan talouden torjunta 150.000 euroa).

Kirjanpitoyksikön kestävyystarkastelua varten nykyisen kehysrahoituksen ja toimintasuunnitelmien pohjalta muodostettu ennuste näyttää viraston siirtyvän määrärahan loppuvan kokonaan. Virastolla ei tällöin ole taloudellista liikkumavaraa lainkaan, mikä vaikeuttaa toimintaa ja estää sen suunnitelmallisen kehittämisen.